

Natuurhistorisch Maandblad 9

JAARGANG 107 • NUMMER 9 • SEPTEMBER 2018

Bodemerosie in en rond
Natura 2000-gebieden in het Heuvelland

Dagvlinders van de Mariapeel

De Zoetwaterneriet na 50 jaar terug in Limburg

ONDER DE LOEP

JAPANESE DUIZENDKNOOP

In september nemen we de Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*) onder de loep [figuur 1]. Deze plant staat te boek als invasieve exoot die inheemse vegetaties kan verdringen en die moeilijk te bestrijden is (DUISTERMAAT *et al.*, 2012). Zoals de naam al doet vermoeden komt de Japanse duizendknoop uit Oost-Azië. In Europa is hij in de negentiende eeuw als sierplant ingevoerd en vanaf die tijd ook in Nederland ingeburgerd (bron: wilde-planten.nl, geraadpleegd 6 juli 2018). De oudst bekende waarneming uit Limburg stamt al uit het jaar 1900 en werd gedaan in Geleen (GRÉGOIRE, 1959). Inmiddels komt de Japanse duizendknoop algemeen voor in Nederland en Limburg. Hij groeit op zonnige tot licht beschaduwde plekken op vochtige en voedselrijke grond. Hij kan zowel worden aangetroffen in natuurgebieden als op ruderaire terreinen (HEUKELS *et al.*, 2005). Japanse duizendknoop vormt een sterk vertakte wortelstok waaruit vele stengels groeien die stijf rechtop staan en die eveneens sterk vertakt zijn. De bladeren zijn eirond-driehoekig, uitlopend in een punt, met een rechte bladvoet en een krachtige middennerf. De plant draagt in augustus en september witte bloemen die in aarvormige bloeiwijzen in de bovenste bladoksels staan (HEUKELS, 1910).

Er komen meerdere soorten duizendknoop (*Fallopia spec.*) voor in Nederland, waaronder ook inheemse soorten. Van de exoten kunnen behalve de Japanse duizendknoop ook de Sachalinse duizendknoop (*Fallopia sachalinensis*) [figuur 2] en de Chinese bruidssluier (*Fallopia baldschuanica*) [figuur 3] voor problemen zorgen. Dit geldt eveneens voor de Bastaardduizendknoop of Boheemse duizendknoop (*Fallopia x bohémica*), een kruising tussen de Japanse en Sachalinse duizendknoop (DUISTERMAAT *et al.*, 2012). Deze soorten werden alle al op een tiental locaties in Limburg aangetroffen (bron: Waarneming.nl, geraadpleegd 12 juni 2018).

Japanse duizendknoop heeft kleinere bladeren (10 tot 18 cm) dan de Sachalinse duizendknoop met bladeren van 25 tot 50 cm. Ook in totaliteit is de Japanse kleiner: 1,5 tot 2,5 m, terwijl de Sachalinse 3 tot 6 m hoog wordt. De Sachalinse duizendknoop heeft een hartvormige bladvoet, bij de Japanse is de bladvoet recht. De Japanse duizendknoop is daarnaast veelvuldig vertakt terwijl de Sachalinse geen tot hooguit enkele vertakkingen heeft. Als hybride zit de Boheemse duizendknoop hier qua kenmerken tussenin, met enige variatie. De Boheemse duizendknoop is vaak moeilijker te herkennen en soms enkel met zekerheid te determineren aan de hand van de beharing op de onderzijde van de middennerf van het blad. In het geval van de Boheemse duizendknoop zijn de haren kort, stijf en driehoekig (DUISTERMAAT *et al.*, 2012). Kenmerkend voor de Chinese bruidssluier zijn de witte gevleugelde bloemen. Daarnaast onderscheidt de houtige stam de klimplant van andere klimmende soorten. De bladeren, 3 tot 6 cm lang, zijn kleiner dan van de hiervoor genoemde duizendknopen (HEUKELS *et al.*, 2005).

Door zijn uitgebreide systeem van wortelstokken en grote groei-kracht is de Japanse duizendknoop moeilijk te bestrijden. Machinaal maaien zorgt vaak voor onbedoelde verspreiding van de soort en de meeste grazers lusten de plant niet waardoor ook begrazing niet ef-

FIGUUR 1: Japanse duizendknoop (*Fallopia japonica*) (foto: Olaf Op den Kamp);

FIGUUR 2: Sachalinse duizendknoop (*Fallopia sachalinensis*) (foto: Albert Zeijlmaker);

FIGUUR 3: Chinese bruidssluier (*Fallopia baldschuanica*) (foto: Gertjan van Noord).

fectief is. Bestrijding met herbiciden is de meest kosten-efficiënte methode, maar heeft ook negatieve gevolgen voor andere organismen. Experimenten met biologische bestrijding en het inspuiten van kokend water lopen nog (DE GROOT & OLDENBURGER, 2011).

Voer uw waarnemingen van de Japanse duizendknoop, bij voorkeur met foto, in via Waarneming.nl. Heeft u een van de andere soorten aangetroffen? Geef deze dan ook zeker met foto door! Ook kunt u uw foto's met GPS-gegevens sturen naar het e-mailadres: natuurbank@nhgl.nl. Tevens kunt u via dit adres contact opnemen wanneer u vragen heeft over het invoeren van waarnemingen. Wij verloten een Veldshop.nl cadeaubon ter waarde van 20 euro onder de waarnemers. Volg voor meer informatie over de Japanse duizendknoop en de bekendmaking van de winnaar de Facebookgroep: www.facebook.com/groups/onderdeloep.

Martine Lemmens

Literatuur

- DUISTERMAAT, H., D. SOES & J. VAN VALKENBURG, 2012. Actuele verspreiding en risico's van mannelijk fertiele *Fallopia japonica* (Polygonaceae) planten. Team Invasieve Exoten, NVWA, Wageningen.
- GRÉGOIRE, L., 1959. Japanse duizendknoop, *Polygonum cuspidatum*. Natuurhistorisch maandblad 48(9-10):109.
- GROOT, C. DE & J. OLDENBURGER, 2011. De bestrijding van invasieve uitheemse plantensoorten. Probos, Wageningen.
- HEUKELS, H., 1910. De flora van Nederland; deel 2. Brill, Leiden.
- HEUKELS, H., R. VAN DER MEUDEN & J. BRUINSMA, 2005. Heukels' flora van Nederland. 23^e druk. Wolters-Noordhoff, Groningen.

NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG

COLOFON

DAGELIJKS BESTUUR

Harry Tolkamp (voorzitter), Rob Geraeds (vice-voorzitter), Alfred Paarlberg (penningmeester).

ALGEMEEN BESTUUR

Toon van Baal, Marian Baars, Jan-Joost Bakhuizen, Susanne Hanssen, Wouter Jansen, Stef Keulen, Frank Oelmeijer, Pieter Puts, Johannes Regelink, Katrien de Vos-Reesink, Aidan Williams & Linda Wortel.

KANTOOR

Olaf Op den Kamp, Jeanne Cuypers & Martine Lemmens.

ADRES

Kapellerpoort 1, 6041 HZ Roermond,
tel. 0475-386470 (kantoor@nhgl.nl).
www.nhgl.nl.

LIDMAATSCHAP

€ 35,00 per jaar. Leden t/m 23 jaar € 17,50; bedrijven, verenigingen, instellingen e.d. € 105,00.
Okjen Weinreich (leden@nhgl.nl).
IBAN: NL73RABO0159023742, BIC: RABONL2U.

BESTELLINGEN/PUBLICATIEBUREAU

Publicaties zijn te bestellen bij het publicatiebureau, Marja Lenders (publicaties@nhgl.nl).
Losse nummers € 4,-; leden € 3,50 (incl. porto),
themanummers € 7,-.
IBAN: NL31INGB0000429851, BIC: INGBNL2A.

KRINGEN

KRING HEERLEN

John Adams (kringheerlen@nhgl.nl).

KRING MAASTRICHT

Bert Op den Camp (kringmaastricht@nhgl.nl).

KRING ROERMOND

Math de Ponti (kringroermond@nhgl.nl).

KRING VENLO

Jos Hoogveld (kringvenlo@nhgl.nl).

KRING VENRAY

Patrick Palmen (kringvenray@nhgl.nl).

STUDIEGROEPEN

FOTOSTUDIEGROEP

Bert Morelissen (fotostudiegroep@nhgl.nl).

HERPETOLOGISCHE STUDIEGROEP

Rick Reijerse (herpetostudiegroep@nhgl.nl).

LIBELLENSTUDIEGROEP

Jan Hermans (libellenstudiegroep@nhgl.nl).

MOLLUSKEN STUDIEGROEP LIMBURG

Stef Keulen (molluskenstudiegroep@nhgl.nl).

MOSSENSTUDIEGROEP

Paul Spreuwenberg (mossenstudiegroep@nhgl.nl).

PADDENSTOLENSTUDIEGROEP

Henk Henczyk (paddenstolenstudiegroep@nhgl.nl).

PLANTENSTUDIEGROEP

Olaf Op den Kamp (plantenstudiegroep@nhgl.nl).

PLANTENWERKGROEP WEERT

Jacques Verspagen
(plantenwerkgroepweert@nhgl.nl).

SPRINKHANENSTUDIEGROEP

Harry van Buggenum
(sprinkhanenstudiegroep@nhgl.nl).

STUDIEGROEP EPHEMEROPTERA, PLECOPTERA EN TRICHOPTERA

Harry Tolkamp (ept@nhgl.nl).

STUDIEGROEP ONDERAARDE KALKSTEENGROEVEN

Rob Visser (secretariaat@sok.nl).

VISSENWERKGROEP

Victor van Schaik (vissenstudiegroep@nhgl.nl).

VLINDERSTUDIEGROEP

Mark de Mooij (vlinderstudiegroep@nhgl.nl).

VOGELSTUDIEGROEP

Nicky Hulsbosch (vogelstudiegroep@nhgl.nl).

WANTSENSTUDIEGROEP LIMBURG

Martine Lemmens (wantsen@nhgl.nl).

WERKGROEP DRIESTRUIK

Wouter Jansen (werkgroepdriestruik@nhgl.nl).

ZOOGDIERENSTUDIEGROEP

Aegidia van Grinsven
(zoogdierenstudiegroep@nhgl.nl).

STICHTINGEN

STICHTING NATUURPUBLICATIES LIMBURG

Uitgever van publicaties, boeken en rapporten
(snl@nhgl.nl).

STICHTING DE LIERELEI

Projectbureau voor onderzoek van natuur en
landschap in Limburg (lierelei@nhgl.nl).

STICHTING IR. D.C. VAN SCHAÏK

Stichting voor het beheer van onderaardse
kalksteengroeven in Limburg. Postbus 2235,
6201 HA Maastricht (vanschaikestichting@nhgl.nl).

STICHTING NATUURBANK LIMBURG

Stichting voor het beheer van waarnemingen van
het NHGL (natuurbank@nhgl.nl).

NATUURHISTORISCH M A A N D B L A D

REDACTIE Olaf Op den Kamp (hoofdredacteur), Philip Bossenbroek, Henk Heijligers, Jan Hermans, Martine Lejeune, Ton Lenders, Gerard Majoor (eindredactie), Arjan Ovaa, Guido Verschoor & Marc en Anita Poeth (redactie-assistenten) (redactie@nhgl.nl).

RICHTLIJNEN VOOR KOPIJ-INZENDING

Diegenen die kopij willen inzenden, dienen zich te houden aan de richtlijnen voor kopij-inzending. Deze kunnen worden aangevraagd bij de redactie of zijn te bekijken op www.nhgl.nl.

LAY-OUT & OPMAAK Van de Manakker, Grafische communicatie, Maastricht (mvandemanakker@xs4all.nl).
EDITING SUMMARIES Jan Klerkx, Maastricht.
DRUK Grafiegroep Zuid, Swalmen.

COPYRIGHT Auteursrecht voorbehouden. Overname slechts toegestaan na voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

ISSN 0028-1107

provincie limburg
gesubsidieerd door de Provincie Limburg

